

22.05.2024

Riksantikvarens håndverksstrategi – høringsinnspill fra Akershus fylkeskommune

Akershus fylkeskommune deler Riksantikvarens vurdering av behovet for en håndverksstrategi. Vi har samme erfaring med mangel på håndverkere med kompetanse til å ivareta den fysiske kulturarven. Vi mener at strategien identifiserer de sentrale utfordringene og mulighetene på området, og at den vil være et godt utgangspunkt for arbeidet med å styrke tilgangen på håndverkere med rett kunnskap og kompetanse i årene fremover.

Fylkeskommunen er tilfreds med at tidsperspektivet for strategien er utvidet fra 2030 til 2035, samt at det skal utvikles treårige handlingsplaner. Dette er i tråd med Akershus fylkeskommunes innspill til rammeverket. Vi mener det er viktig at handlingsplanene blir mest mulig konkrete, ikke minst når det gjelder forventningene til aktørene utenfor kulturmiljøforvaltningen. Samarbeidet som ble etablert omkring utarbeidelsen av strategien kan være inngang til en best mulig forankring av tiltakene.

Fylkeskommunen vil særlig understreke vektleggingen av håndverksutvikling som et sektorovergripende tema, og at måloppnåelsen forutsetter helhetlig og samordnet innsats fra de ulike aktørene og et godt samarbeid mellom Riksantikvaren, regionalforvaltningen, utdanningssektoren, byggenæringen og andre kulturhistoriske fagmiljø. Riksantikvaren har selv ansvar for en del av virkemidlene, men anbefaler også tiltak for andre sektorer og forvaltningsnivåer. Etter vårt syn vil evnen til å involvere og forplikte disse være den viktigste kritiske suksessfaktoren. Ikke minst gjelder dette på utdanningsfeltet, der innsatsen må forankres hos relevante departement, direktorat og fylkeskommuner.

Fylkeskommunen er enig i påpekningen av at dialogen ikke alltid er god nok mellom kulturmiljøforvaltningen, byggenæringen og lokale, regionale og nasjonale aktører med ansvar for utdanningstilbud, og at dette kan føre til at kompetansebehovene knyttet til kulturminner og kulturmiljø ikke er godt nok kjent blant ansvarlige for utdanningstilbud og læreplasser.

Strategien omtaler fylkeskommunens regionale kompetansepolitiske rolle som skoleeier og ansvarlig for dimensjonering av fag- og yrkesopplæringen og hvilke utdanningstilbud som iverksettes. Vi ser at fylkeskommunen har en viktig rolle her, og vil vurdere muligheten for å iverksette et tverrfaglig arbeid omkring dette. I tillegg til våre egne ressurser kan blant andre Tradisjonshåndverk opplæringskontor og kompetansesenter og Akershus bygningsvernsenter være medspillere. Disse er begge lagt til MiA – Museene i Akershus. Akershus bygningsvernsenter gir gratis kurs for utøvende håndverkere, mens Tradisjonshåndverk arbeider med å gjenreise, ivareta og videreføre tradisjonelle håndverksfag og rekrutterer og følger opp et betydelig antall lærlinger innenfor disse.

Strategien omtaler bygnings- og fartøyvernsentrene som aktører. Vi mener disse har vist seg som målrettede og kostnadseffektive virkemidler for å øke kompetanse og kapasitet. Fylkeskommunene har tatt viktige initiativ, for vår del gjennom Akershus bygningsvernsenter

og Viken fartøyvernssenter. Vi savner en tydeligere statlig satsning på dette området, og anbefaler at dette konkretiseres i handlingsplanene.

I tråd med vårt innspill til rammeverket for strategien vil vi peke på behovet for å se på kompetansen og kapasiteten ut over tradisjonshåndverkene, slik begrepet vanligvis forstås. Dette gjelder for eksempel mekaniske fag. Vi erkjenner behovet for å sette rammer for strategien, men viser til at strategien også omfatter anlegg og fartøy, og vil understreke at vi her om relativt kort tid kan oppleve kritisk mangel på kompetanse.

Fylkeskommunen ser at frivilligheten er gitt en bredere plass enn det som gikk frem av utkastet til rammeverk. Hovedfokus ser likevel fremdeles først og fremst ut til å være opplæringstiltak rettet mot frivilligheten og frivilligheten som arena for slike tiltak. I tråd med innspillet til rammeverket vil vi peke på at frivilligheten kan ha en rolle ut over dette. Kulturmiljøfrivilligheten omfatter håndverkere og andre fagpersoner med høy og i noen tilfeller unik kompetanse, som bidrar frivillig i tillegg til eller etter sin yrkeskarriere. Vi mener handlingsplanene bør omfatte tiltak for å beholde og rekruttere slik kompetanse, ikke minst fra de fagene vi vil trenge framover knyttet til den tekniske og industrielle kulturarven, og for at disse miljøene kan bidra i rekruttering og opplæring.

Fylkeskommunen mener mulighetene for internasjonalt samarbeid, blant annet mellom utdanningsinstitusjoner, kunne inngått i strategien. Særlig innenfor de nordiske landene er håndverket knyttet til kulturarven nokså likt, og vi har også felles restaureringsfilosofi.